

Teksti: Marika Kylänen, erikoistutkija, PACE-hankkeen maajohtaja
Suvi Leppäaho, tutkija
Outi Kuitunen-Kajja, kehittämisspäälikkö, Hyvinvointi-osasto,
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
Kuva: Bigstock

Tee hoitotahto!

Yhä useampi ihminen haluaa osallistua hoitopaikkaansa ja hoitoansa koskeviin päätöksiin, mutta silti vain harva on tehnyt hoitotahdon. Osa ei välttämättä halua tehdä päätöksiä etukäteen ja osa katsoo, etteivät ne ole päätettävissä olevia asioita. Jos hoitotahto kirjataan jo terveenä ollessa ja sitä päivitetään ajoittain, se takaa parhaan hoidon.

Mikä on hoitotahto?

Hoitotahto on henkilön tahdonilmaus tulevasta hoidosta, missä hän voi antaa ohjeita yksilölliseen hoitoon. Sitä kunnioitetaan tilanteessa, jossa henkilö on menettänyt kykynsä ilmaista hoitoa koskevia toiveitaan vakavan sairauden, onnettomuuden tai vanhuuden vuoksi. Hoitotahdon avulla saadaan siis tietoa henkilön omista hoitotoiveista ja niistä tulee osa hoitosuunnitelmaa, joka auttaa hoidon linjauksessa ja parantaa hoidettavan elämänlaatua.

Mitä hoitotahto sisältää?

Yhtäältä hoitotahto voi sisältää tahdonilmaisut, jotka koskevat henkilön suostumusta tulevaisuudessa annettavaan hoitoon tai mahdollisuutta kieltäytyä hoidoista. Hoidosta kieltäytyminen tai hoidon lopettaminen tarkoittaa parantavista hoitotoimista luopumista vain, jos hoito ei ole enää henkilön edun mukaista. Tämä ei tarkoita, että henkilö jäisi ilman hoitoa. Toisaalta hoitotahto voi sisältää henkilön tahdonilmaisut ja toiveet hoitopaikan valinnasta, hoito- ja hoivakäytänteistä tai muista asioista, jotka ovat tärkeitä elämänlaatuun vaikuttavia tekijöitä arjessa (esim. ruoka, vaatetus, harrastukset jne.).

Missä ja milloin hoitotahto tehdään?

Hoitotahdon voi kirjata kansallisen terveysarkiston (Kanta) Omakanta-palveluun (omakanta.fi). Sen voi ilmaista myös vapaamuotoisesti paperilla tai valmiilla lomakkeilla. Esimerkiksi muistisairaille on oma vaihtoehtoinen lomake. Hoitotahdon voi halutessaan päivittää tai perua. Siitä kannattaakin keskustella eri elämänvaiheissa. Lähtökohtana on, että kirjallinen ja suullinen hoitotahdon ilmaisu ovat yhtä päteviä. Hoitotahto ei edellytä todistajia, mutta todistajiksi hankitaan usein kaksi täysikäistä henkilöä.

Miksi tekisin ja päivittäisin hoitotahtoni?

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) edellyttää, että potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Hoitotahdon ilmaisu vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta, sitoo terveydenhuollon ammattilaista ja ohittaa omaisten mahdolliset eriävät mielipiteet. Henkilöä tulee mahdollisuuksien mukaan hoitaa hänen tahtoaan kunnioittaen. Hoitotahto voidaan sivuuttaa vain, jos lääkäriellä on vahvat perusteet olettaa, että tahdonilmaisu ei ole pätevä tai vakaa. Kun hoitotahtoa päivitetään, viimeksi esitetty kumoaa aikaisemman hoitotahdon.

Hoitotahtolomakepohjia:

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystoimet:

<https://www.essote.fi/wp-content/uploads/sites/2/2016/01/hoitotahto-lomake.pdf>

Muistiliitto:

https://www.muistiliitto.fi/application/files/3015/1246/5286/Hoitotahoni_2017_verkossa_taytettava.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos:

https://thl.fi/documents/10531/1722924/Hoitotahto_2015_04_17.pdf/4c29f218-558e-41ad-85d3-a94cce1c480

Pirkkalan kunta:

<https://www.pirkkala.fi/site/assets/files/5759/hoitotahtolomake.pdf>

Kenelle hoitotahto välitetään tiedoksi?

Omakanta-palvelussa on mahdollista kirjata hoitotahto ja antaa suostumus sen käyttöön. Hoitotahto voidaan tallentaa potilasasiakirjoihin. Hoitotahdosta on hyvä kertoa hoitavalle lääkärille ja hoitajalle ja tallentaa siitä kopio heille. Erityisesti äkillisten tilanteiden varalle hoitotahto kannattaa tallettaa paikkaan, josta omaiset ja läheiset löytävät sen tarvittaessa.

Jos hoitotahtoni ei tiedetä, miten minua hoidetaan?

On tilanteita, että hoitotahtoa ei tiedetä tai sitä ei saada selville. Jos henkilö itse ei pysty päättämään ja arvioimaan tilannetta, kuullaan omaista, läheistä tai laillista edustajaa. Jos hekään eivät tiedä, niin hoitoa annetaan tavalla, jota voidaan pitää henkilön edun mukaisena. Hoitopäätökset ovat lopulta lääkärin harkinnassa. Lähtökohdiltaan hoito on aina ihmisarvoa kunnioittavaa ja oireenmukaista. Kuolemaa lähestyessä tämä merkitsee, että kärsimyksiä pitkitävistä hoidoista luovutaan.

Hoitotahdon voi tehdä kuka tahansa iästä ja elämäntilanteesta riippumatta. Erityisesti iäkkäitä ja lievästi muistisairaita ihmisiä tulisi kannustaa hoitotahdon laatimiseen hyvissä ajoin. ♥

Oletko sinä ilmaissut hoitotahtosi? Jos et, niin käyhän kirjaamassa se Omakanta-palveluun osoitteessa <https://www.kanta.fi/omakanta>